

Muistio

Erityisasiantuntija Tiina Pullola
Lainsäädäntöneuvos Erkki Arnkil

28.9.2020

20-200881

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain muuttamisesta (HE 125/2020 vp)

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annettua lakia. Lakiehdotuksen taustalla on Euroopan komission antama virallinen huomautus tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun direktiivin puutteellisesta täytäntöönpanosta. Samalla lakiin tehtäisiin eräitä direktiivin muutoksesta johtuvia päivityksiä eläinten käyttöä koskevien tietojen julkaisuun liittyen. Esitykseen sisältyy myös eräitä kansallisesta tarpeesta johtuvia muutoksia. Lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavan siten, että se koskisi myös lintujen ja matelijoiden sikiöitä niiden kehityksen viimeisen kolmanneksen aikana. Hankelupalautakunnan kokoonpanoa ehdotetaan muutettavan joustavammaksi siten, että henkilökohtaisten varajäsenten sijaan lautakunnan jaostoihin voitaisiin nimetä jäsenelle useampi samaa asiantuntemusalaa edustava varajäsen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

Keskeiset ehdotukset

Direktiivin täytäntöönpanoon liittyvät muutokset

Tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2010/63/EU) tuli voimaan 1.1.2013. Direktiivi on ns. täysharmonisointidirektiivi eli jäsenvaltiot eivät voi kansallisesti alittaa eivätkä ylittää direktiivissä säädettyä vaatimustasoa. Suomen osalta direktiivi on pantu täytäntöön pääosin tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetulla lailla (497/2013, koe-eläinlaki) ja sitä tarkentavalla valtioneuvoston asetuksella (564/2013, koe-eläinasetus). Komissio on antanut Suomelle 11.10.2019 virallisen huomautuksen, joka koskee direktiivin puutteellista täytäntöönpanoa.

Lakiin ehdotetaan tehtäväksi suurelta osin ne muutokset, joita komissio on edellyttänyt tehtäväksi. Muutokset ovat pääosin teknisluonteisia tarkennuksia, jotka lähinnä selkeyttävät lain säännöksiä ja yhtenäistävät niitä direktiivin säännösten kanssa. Muutoksia täydennetään lisäksi myöhemmin annettavalla koe-eläinasetuksen muutoksella. Muutoksilla ei odoteta olevan juurikaan vaikutuksia lain käytännön soveltamiseen. Valvonnassa uutena hallinnollisena pakkokeinona säädettäisiin mahdollisuudesta toiminnan väliaikaiseen keskeyttämiseen tilanteessa, jossa valvontaviranomaisella on perusteltua aihetta epäillä, että eläinten hyvinvointi vaarantuu eikä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo@mmm.fi

tilannetta voida korjata riittävän nopeasti tai riittävällä varmuudella lain 47 §:ssä tarkoitetuilla kielloilla, määräyksillä tai muilla toimenpiteillä.

Lakiin tehdään myös joitain direktiivin muutoksesta johtuvia päivityksiä eläinten käyttöä koskevien yleistajuisien tiivistelmien julkaisuun liittyen.

Kansalliset uudistustarpeet

Lain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavan siten, että se kattaisi jatkossa myös lintujen ja matelijoiden sikiöt vastaavalla tavalla kuin nisäkkäiden sikiöt. Direktiivin ja lain säännökset koskevat nykyisellään ainoastaan nisäkkäiden sikiöitä niiden kehityksen viimeisen kolmanneksen aikana ja lisäksi myös muiden selkärankaisten sekä pääjalkaisten itsenäisesti ruokailevia toukkamuotoja. Ainakin tietyn lajisten lintujen ja matelijoiden sikiöt ovat kuitenkin kuoriutuessaan hyvin pitkälle kehittyneitä, jolloin myös niiden hermosto ja kiputunto ovat mitä ilmeisimmin pitkälle kehittyneitä sikiönkehityksen viimeisen kolmanneksen aikana. Voidaankin olettaa, että pitkälle kehittyneiden lintujen ja matelijoiden sikiöiden käyttö invasiivisissa toimenpiteissä saattaa aiheuttaa niille kipua ja kärsimystä. Olisi perusteltua ja johdonmukaista ulottaa koe-eläinlainsäädäntö koskemaan myös näitä sikiöitä niiden kehityksen viimeisen kolmanneksen aikana.

Vaikka direktiivi on niin sanottu täysharmonisointidirektiivi, se ei estä jäsenvaltioita ottamasta käyttöön sellaisia eläinten tutkimuskäyttöön liittyviä säännöksiä, jotka eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan. Näin ollen jäsenvaltio voi säätää vaatimuksia esimerkiksi sellaisten eläinryhmien suojelemiseksi, jotka on jätetty direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Lain muutoksen myötä lintujen ja matelijoiden sikiöitä käyttävät tahot ja toiminta edellyttäisivät jatkossa lain mukaisia toiminta- ja hankelupia sekä riittävää pätevyyttä muun muassa toimenpiteiden tekijöiltä ja hankkeiden suunnittelijoilta. Tietävästi Suomessa toimii alle kymmenen ko. sikiöitä käyttäviä tutkimusryhmää. Ehdotuksen mukaan lain soveltamisalan muutos tulisi voimaan vuoden siirtymäajalla, 1.1.2022 alkaen. Siirtymäajan arvioidaan olevan riittävä siten, että toiminnanharjoittajat ehtivät hankkia tarvitsemansa luvat ja kouluttaa henkilöstönsä uusien vaatimusten mukaisesti.

Hankelupalautakunnan (ent. koe-eläinlautakunta) kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi lautakunnan esityksen johdosta siten, että lautakunnan jaostoihin voitaisiin nimetä jäsenelle useampi samaa asiantuntemusalaa edustava varajäsen. Muutoksella pyritäisiin joustavoittamaan lautakunnan jaostojen kokoonpanoa siten, että jaostokokoukset saataisiin entistä useammin päätösvaltaiseksi. Hankelupalautakunnassa on lain 30 §:n mukaan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä 16 muuta jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Hankelupalautakunta jakautuu neljään jaostoon, joissa tulee olla edustettuna tasapuolisesti lautakunnan eri asiantuntemusalat. Jaosto on päätösvaltainen, kun paikalla on kokouksen puheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä tai varajäsentä. Päätösvaltaisten kokousten järjestäminen on toisinaan ollut vaikeaa, kun sekä jäsen että tämän henkilökohtainen varajäsen ovat olleet esteellisiä käsittelemään esimerkiksi oman työnantajansa toimintaan liittyviä lupahakemuksia. Tällöin hakemuksia on jouduttu siirtämään seuraavaksi kokoontumisvuorossa olevalle jaostolle jolloin riski hakemusten käsittely-aikojen pidentymiseen kasvaa.

Hankelupalautakunnan päätösten allekirjoituskäytäntöjä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä joustavammaksi siten, että päätökset varmentaisi esittelijä, eikä kokouksen puheenjohtajan allekirjoitusta enää tarvittaisi. Ehdotettu menettely vähentäisi lupakäsittelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa ja lyhentäisi lupaprosessiin kuluva aikaa ilman, että lupakäsittelyn luotettavuus tai hakijan oikeusturva vaarantuisivat.

Liitteet
Jakelu

Tiedoksi